

Kuva Anni Sepponen

Pontius Pilatuksen
vaikea ratkaisu s.12

Pääsiäisen
tapahtumat s.17

Seurakunnan toiminta,
vinkkejä aktiiviseen arkeen s.4

21.03.2018

Millainen on sinun kirkkosi?

Kirkko on yhteisö, joka merkitsee eri ihmisille eri asioita. Minkälainen on sinun kirkkosi? Miten seurakuntasi toimii – mikä on hyvin, minkä toivoisit muuttuvan?

Marraskuussa valitaan 400 seurakuntaan yhteensä noin 9000 uutta luottamushenkilöä. He päättävät mm. siitä, keitä valitaan seurakunnan työntekijöiksi, minkälaisia kerhoja pidetään ja keitä autetaan – missä ja miten, minkälaista toimintaa seurakunnassa järjestetään, mihin seurakunnan rahoja käytetään ja myös siihen, ketä maallikkojäseniä kirkolliskokoukseen valitaan. Seurakuntavaalit ovat ennen kaikkea paikalliset vaalit, joissa seurakuntalaisten joukosta valitaan henkilöt suunnittelemaan toimintaa seuraavalle nelivuotiskaudelle. Seurakuntavaaleissa pääset vaikuttamaan oman seurakuntasi tulevaisuuteen.

Vaalien teemana on "Minun kirkkoni". Millainen olisi sinunlaisesi kirkko?

Seurakunnan toiminta on ollut minulle aina tuttua. Lapsena olin seurakunnan päiväkerhossa ja pyhäkoulussa käytiin välillä. Lastenleiriltä minut haettiin kotiin kesken leirin, kun koti-ikävä oli niin suuri. Rippikoulun jälkeen jäin mukaan seurakunnan nuorten toimintaan ja isokoulutukseen. Olin isosena useampana vuotena. Seurakunnan toiminta oli osa vapaa-ajanviettoa yhdessä kavereiden kanssa. Huomasin kuitenkin, miten asiat muuttuivat, kun yliopisto-opiskelu alkoi ja muutto toiselle puolelle Suomea vei kauas pois vanhoista kuviosta. Linkki seurakuntaan katosi. Koin kuitenkin tärkeäksi kuulua kirkkoon, kaiken sen hyvän vuoksi mitä kirkko tekee ihmisten eteen, vaikka en seurakunnan toimintaan osallistunutkaan.

Kun ajattelen tämän vuoden vaalien teemaa "minun kirkkoani", ajattelen, että seurakunnassa olisi toimintaa ihan kaikille, ikään tai elämäntilanteeseen katsomatta. Kirkko auttaisi hädässä olevia, tarjoaisi harrastamahdollisuuksia ja kohtaamisia, evankeliumia unohtamatta. Kirkko olisi paikka, johon on helppo tulla, yksin, kaverin kanssa, perheenä, juuri sellaisena kuin olen.

Millainen olisi sinun kirkkosi? Huomisen kirkkoa tehdään nyt, asetu rohkeasti ehdolle vaaleissa (17.9. mennessä) ja vaikuta siihen, millainen kirkko on tulevaisuudessa!

Emilia Mänttari
päätoimittaja

Yhteinen virka

Olen elänyt maailmassa, jossa on aina ollut pappisnaisia ja –miehiä. Kun ensimmäiset naispuoliset papit vihittiin papeiksi, omaan kahdeksanvuotiaan maailmaani tämä tapahtuma ei mitenkään vaikuttanut. Luulen, että maaliskuussa 1988 minun elämäni vaikuttivat paljon enemmän television lastenohjelmat, kiistely isonveljen kanssa ja arkinen aherrus ala-asteella. Kun selailin uutisia vuodelta 1988, ainoat asiat, jotka jollain lailla muistan, ovat Yleisradion lakko ja Christer Petterssonin pidätys Olof Palménin murhasta.

Aloitin opinnot teologisessa tiedekunnassa yksitoista vuotta myöhemmin. En ollut kuullutkaan, että jotkut yhä vastustivat pappisviran avaamista naisille tai kieltäytyisivät toimimasta naispuolisten papin kanssa. Tiedekunta ja ympäri Suomea kotoisin olevat uudet ystävät toimivat sulatusuunina ymmärrykselle, johon kuuluivatkin aktiiviset herätysliikkeet, nuoret teologimiehet, jotka eivät edes tiedekunnan harjoituksissa voineet toimia naispuolisten opiskelijoiden kanssa ja keskustelukerhot, joissa nostettiin toisia nuoria miehiä kohti loistavaa kirkollista uraa. Tuolloin ymmärsin, että matka tasa-arvoon kirkossa on vielä pitkä.

Kolmessakymmenessä vuodessa on tapahtunut paljon. Kirkossa lähes puolet papistosta on naisia, kirkkoherroista naisia on 14 prosenttia ja eläkkeelle on saateltu ensimmäinen naispuolinen piispa. Kielenkäyttöönkin on kiinnitetty huomiota: tänä vuonna puhutaan mieluummin yhteisen viran 30-vuotisjuhlasta kuin naispappien juhlasta. Pappisnainen kuulostaa paremmalta kuin naispappi. Mutta tekemistä on tulevaankin.

Helsingin Sanomat kertoi viikonloppuna yhdestä 6.3.1988 vihitystä papista, Eeva Ylihurulasta. Tuossa jutussa lehti nosti esiin Ylihurulasta vuonna 1988 tehdyn haastattelun. Tuossa haastattelussa hän toivoi, että kiista naispappeudesta menisi ohi ja kirkko pureutuisi olennaisempiin asioihin, kuten olemaan yhteiskunnan omanatuntona, puhumaan inhimillisistä arvoista ja tukemaan ahdistettuja, syrjäytyneitä ja yksinäisiä. Voisiko ajankohtaisempaa toivetta olla, vaikka näistä sanoista onkin vierähtänyt jo 30 vuotta?

Marjo Kiljunen
Kappalainen

Pääsiäinen oli Suomen sisällissodan käännekohta

Ruumissaattueet ilmestyivät sodan aikana Kotkankin katukuvaan.

*Sisällissota ahmaisi miehet, naiset ja lapset. Kuvassa pieniä punakaartilaisia Kymissä vuoden 1918 alussa. Kuva Veikko Kallion kirjasta *Kymin historia 2*.*

Vuosi 1918 alkoi Kotkassakin levottomana. Suomi oli itsenäistynyt, mutta poliittinen tilanne kärjistyi.

Sota alkoi tammikuun lopussa. Etelä-Suomessa punaiset aloittivat vallankumouksen ja Vaasassa valkoiset vapaustaistelun. Suojeluskunnat ja punakaartit kamppailivat verisesti. Kotkassa vallansiirto punaisille tapahtui väkivallattomasti.

Kirkko asetui laillisen esivallan eli valkoisen Suomen puolelle. Työväenliike ja sosialismi käsitettiin antikristillisiksi. Valkoisten riveissä palveli 50 kenttäpappia.

Punainen vallankumous pysähtyi Porin ja Tampereen pohjoispuolelle. Pohjois-, Keski- ja Itä-Suomi jäivät valkoisten haltuun. Sisällissota jatkui koko kevään.

Talvella rautateiden merkitys oli keskeinen. Punaisten hyökkäykset rautateitä pitkin epäonnistuivat. Jääkärien tulo Vaasaan siirsi aloitteen valkoisille.

Kotkan punakaartilaisia osallistui Pohjois-Kymenlaakson ja Savon taisteluihin. Kiihkeimmät punaiset olivat rintamalla ja kiihkeimmät valkoiset pakenivat hyvissä ajoin. Paikallishallinto toimi Kotkassa sodan ajan normaalisti. Kotkassa surmattiin vain muutamia valkoisia.

Ruumissaattueet ilmestyivät katukuvaan. Punaiset hautasivat punalippujen liehuessa ja soittokunnan soittaessa Chopinin surumarssia. Soittokuntaa johti kapellimestari Taskinen. Valkoisten vallattua Kotkan heidän vainajiaan haudattiin saman marssin sävelin – ja kapellimestarikin oli sama.

Kiirastorstaina 28. maaliskuuta taistelut ajoivat punaiset saarroksiin Tampereelle, joka vallattiin 6. huhtikuuta. Kostotoimet seurasivat välittömästi.

Kotkassa Eteenpäin -lehti ilmestyi koko kevään yhä synkempänä. Pääsiäisenä nostatettiin vielä taistelumieltä. Lehti uutisoi

voitoista, vihollisen hirmuteoista ja nälänhädästä ”lahtareiden” alueella. Etusivuilla näkyi normaali elämä: kättilö mainosti palvelujaan ja kauppa uutta tupakkaerää, kirjanpitotaitoisia haettiin töihin.

K. E. Kilpeläinen oli Kotkan kirkkoherra sisällissodan aikana. Hän purki maltillisesti tuntojaan vuonna 1920: Tapahtumat olivat johtuneet Suomen kansan synneistä. Hän ei syyttänyt köyhiä ihmisiä epäkelvoiksi kuten jotkut papit. Savonlinnan piispa Colliander vaati taistelujen jälkeen jokaista väkivaltaan syyllistynyttä punaista miestä ja aseisiin tarttunutta naista teloitettavaksi. Kilpeläisen maltillisempi kanta voitti kirkossa.

Saksalaiset valtasivat Helsingin 12.4. Valkoisia kannattanut konttoristi Taavi Hinttula kuvasi tunnelmia Kotkassa jännittyneiksi. Hän näki työpaikaltaan Saxellin konttorista, miten naiskaartilaisetkin mobilisoitiin. Saksalaisten hyökkäys Kotkaan torjuttiin Kymminlinnassa.

Pian punaisten johto pakeni maasta. Tuhanneet punakaartilaiset suuntasivat Kotkaan ja Haminaan vain antautuakseen. Toukokuun 2. päivänä Eteenpäin-lehdessä toivottiin antautumista ja Kotkan pelastamista tuholta. Työväenjohtajat ja porvariryhmien edustajat vetosivat yhdessä rauhan puolesta.

Kotka vallattiin laukauksetta 4. toukokuuta. Perimätiedon mukaan työväentaloa puolustanut naiskaarti olisi ”kiukuspäissään” ampunut muutaman kerran. Sota päättyi käytännössä seuraavana päivänä.

Etelä-Kymenlaaksossa antautumisen jälkeen tapahtuneet kostoteloitukset herättivät hävinneissä katkeruutta.

Kaikkiaan sodassa menehtyi noin 37 000 ihmistä, joista punaisia oli noin 27 000, valkoisia noin 5 200 ja loput ”muuta”. Taisteluissa kuoli noin 9 500 ihmistä. Suurin osa kuoli teloitettuina, vankileireillä tai taistelujen seurauksiin.

Kestäisi pitkään, ennen kuin suomalaiset taas tuntisivat itsensä yhdeksi kansaksi.

Petri Pietiläinen

Perhe Touhukkaan päiväkirjasta vinkkejä aktiiviseen arkeen

Kotka-Kymin seurakunta tarjoaa paljon ilmaista toimintaa kaikenikäisille, vauvamuskareista ikäihmisten kerhoihin.

Lue päiväkirjasta, kuinka kuvitteellisen perhe Touhukas näyttää mallia aktiiviseen viikkoon.

Kokosimme kuvitteellisten perheen päiväkirjan viikon ajalta. Kaikkea tätä on Kotka-Kymin seurakunnassa tarjolla. Varmista kuitenkin oikeat tapahtumien päivät, kellonajat ja paikat ilmoituksista tai kattavimmin seurakunnan kotisivuilta.

Perhe Touhukkaan päiväkirja

Perhe Touhukas:

äiti **Tiina**, isä **Timo**, **Tuuli**, 16, **Toivo**, 9, **Tilda**, 3, ja **Touko**-vauva. Isoäiti **Tuulikki** asuu yksin.

Rakas päiväkirja,

Oon Tuuli Touhukas 16 vuotta. Mulla meni hermot, kun mutsi koko ajan valittaa, ettei pääse kotoa mihinkään. Tai mutsi haluaa, että sanon äidiksi. Äiti on kotona Tildan ja vauvan kanssa. Äidin mielestä harrastukset ovat kammalan kalliita ja meitä on niin montakin. Joulun jälkeen äiti on koko ajan valittanut siitäkin, et-

tei itse liiku tarpeeksi.

Mä olin kesällä riparilla ja oon sen jälkeen käynyt seurakunnan jutuisia frendien kanssa. Katoin netistä seurakunnan sivuilta, mitä kaikkea meidän perheelle sopivaa on tarjolla. Perhe lupasi kokeilla viikon kaikkea mahdollista. Mummillekin löysin uutta toimintaa.

Tässä on meidän perheen aktiiviweekki. Moi!

t. Tuuli

Maanantai

Äiti meni Tildan ja Touko-vauvan kanssa heti aamusta avoimeen kerhoon Karhulan Boksille. Äiti kehui, että oli saanut juoda kahvinsa lämpöisenä. Tilda toi askartelunsa yläpeänä kotiin.

Iltapäivällä Tuulikki-mummi tuli lastenhoitoavuksi. Äidillä oli **Naisten jumppa Aittakorvessa**. Isä oli vaan tyytyväinen, kun ei töiden takia päässyt kokeilemaan **Naisten ja miesten jumppaa**.

Mummilla oli **kässäpiiri Karhulassa**. On käynyt siellä jo monta vuotta. Mun pikkuveli Toivo käy maanantaisin **sählykerhossa Metsolassa**.

Isä meni tutustumaan **Tuunausklubi Lentävään Lipastoon Langinkoskelle**, kun vanha pöytä pitäisi maalata.

Mä kävin illalla tapaamassa frendejä **Nuorten Varikolla Aittiksessa**. Kunhan oltiin ja juteltiin.

Tiistai

Tiistai on mummin kerhopäivä. **Karhulassa** kokoontuu **Tiistaitupa**, jossa on asiaa, jumppaa ja kahvit.

Äiti sai taas kerhossa kahvia ja huomasi, että erilaisia **vauva-, lapsi-, leikki- ja perhekerhoja** on eri päivinä eri puolilla kaupunkia.

Toivolla on **Kivikerho Langinkoskella**. Sitten saa taas kuulla Toivon tarkkaa selvitystä, miten kivistä voi tehdä koruja.

Tänään olisi ollut **Nuortenilta Arkussa**. Olin kuitenkin superkiltti ja vahdin minejä, kun äiti meni taas **Naisten jumppaan**. Isä kävi pelaamassa **lentopalloa Kotkassa**.

Keskiviikko

Kolmas aktiivipäivä. Mummi kävi **Päiväkuorossa**. Äitiä koetin rohkaista **Lauluämpäriin**.

Karhulan seurakuntakeskuksen saliin kokoonnutaan tiistaina, tarjolla on asiaa, jumppaa ja kahvit.

Kouluikäisten kokkikerhot ovat suosittuja ja niitä pidetään eri puolilla Kotkaa. Kuvassa kokataan Aittakorvessa.

Naisten ja miesten lentopalloa pelataan tiistaisin Kotkan seurakuntakeskuksen voimistelusalissa.

Nuorille on useita kokoontumistiloja. Tässä vietetään iltaa Arkussa, joka sijaitsee Kotkansaarella.

Toivolla oli **palloilukerho Aittiksessa**. Muut suuntasivat **Langinkoskelle Meijän keittiöön**, jossa aikuinen maksaa ruoasta 3 euroa ja lapsille se on ilmaista. Lohikeitto maistui Tildallekin.

Mutta mä lähden nyt **nuorten leffailtaan** Kotkaan. Mikäköhän leffa on? Leffaherkutkin tarjotaan.

Torstaina

Mummi kävi **arkiruokailussa** (vähävaraisille ja työttömille 1,5 euroa, muille 5 euroa). Mutsi oli jossain **kerhossa** minien kanssa ja nyt lähdössä tanssiin **Gospel-lattareita Kotkaan**. Toivolla oli **kokkikerho**.

Mä koetan lukea äkkiä kokeisiin, että ennättäisin poiketa **Nuorteniltan Karhulan Boksille**.

Perjantai

Äiti ja minit olivat **kirkkomuskarissa Langinkoskella**. Siellä oli muskarit käveleville ja sylimatkustajille. Kai siellä oli rumpujakin paukutettu. Iloisia olivat.

Vanhemmille olisi **parisuhdeilta**, tekisi

niille hyvää.

Mä niin relaan. Perjantai!

Viikonloppu

Toivo menee **3.-5. -luokkalaisten leirille Ristiniemeen**. Vanhemmat ja minit voisi mennä joskus **perheleirille**. Mä tykkään käydä välillä **nuorten leireillä**.

Sunnuntaisin on tietty **jumalanpalvelukset**. Aamukymmeneltä! Tuulikki käy välillä, mutta mummi herääkin jotain viideltä. Tilda voisi kohta mennä **taidepyhäkouluun**.

Jazz-messut ja Nuorten messut ovat onneksi illalla.

Nyt täytyy kyllä kehua, että meidän perhe oli tosi aktiivinen! Kauankohan äiti jaksaa käydä jumpassa?

Menkää tekin tsekkaamaan, mitä seurakunta tarjoaa: www.kotka-kyminseurakunta.fi

Love, Tuuli

Teksti Stina Kiiveri

Kuvat Erkko Vuorensola, Anni Sepponen

Vähävaraisillekin mahdollisuus harrastaa

Seurakunnan toiminta on yleensä ilmaista. Tämä koskee esimerkiksi lasten kerhoja. Pientä maksua on pyydetty välipaloista, ruokailuista ja leireistä. Mikäli perhe ei pysty maksamaan näitä, kannattaa aina kääntyä seurakunnan puoleen. Apua voi pyytää myös lapsen muihin harrastuksiin.

– Lasten harrastuksia voidaan tukea esimerkiksi Karhulan Lionsien lahjoitusten avulla, lisäksi on olemassa valtakunnallinen Tukikummit-säätiö, kertoo diakoni **Suvi Kervinen**, joka tekee seurakunnassa yhteiskunnallista työtä. Hän on ideoinut mm. yhteisöllisen Meijän keittiön.

– Tilanne katsotaan aina tapauskohtaisesti, sanoo Kervinen ja rohkaisee avuntarpeessa olevia ottamaan yhteyttä diakoniatyöntekijöihin.

Stina Kiiveri

Lasten kirkkomuskareissa pidetään arkipyhäkoulu ja lauletaan. Siellä pääsee tutustumaan myös rytmisoittimiin.

Hiljaisuutta voi opetella

Se lähentää ihmistä omaan itseensä ja myös Jumalaan.

Kuva Ulla-Majja Sjevvinen

– Hiljentymisen avulla ihminen tulee enemmän siksi ihmiseksi, joka hän todella on, miettii diakoni **Riikka Klaavu-Pihlajamaa**.

Tammikuun lopun lauantaina ihmiset kokoontuivat päiväksi Langinkosken kirkolle miettimään hiljentymistä ja läsnäoloa elämässä.

Monet ihmiset ovat tänä päivänä löytäneet oman hiljaisuuden tarpeensa. On monia keinoja asettua hiljaisuuteen ja harjoittaa meditaatiota eli tyhjentää mielensä ajatuksista.

Kävely metsässä tai käsitöiden tekeminen ovat monelle myös hiljaisuuden kokemista. -Rytminen liike, kävely ja uinti esimerkiksi, auttavat joskus hiljentymisessä, Riikka Klaavu-Pihlajamaa kertoo.

Läsnäolo tekee hetkestä merkityksellisen. - Kun syö, voi haistella ja maistella ruokaa keskittyneesti ja läsnä olevista ihmisistä kiitollisuutta tuntien. Appeni tyhjentää tiskikoneen aina rauhallisesti, yksi astia kerrallaan, jokaiseen keskittyen, Riikka kertoo.

– Kristinuskolla on ikivanha ja rikas hiljaisuuden ja meditaation perinne: Jeesuskin vetäytyi yksin hiljaisuuteen ja rukoili. Viime vuosikymmeninä Suomessakin on löydetty yhä enemmän kirkon vanhaa läsnäolon ja hiljaisuuden traditiota, kirkkoisista ja keskiajan mystikoista tähän päivään. Ja sillä on paljon annettavaa tämän päivän ihmisille, sanoo Kotka-Kymin seurakunnan perheasiain neuvottelukeskukseen johtaja **Johanna Tanska**.

– **Hiljentyessäni Jumala** puhuu minulle lempeästi ja rauhoittavasti, ja hänen rakkautensa on valtavaa, Riikka sanoo.

Rukouspäiväkirjan pitäminen on hänelle itselleen tärkeä tapa hiljentyä. – Se on auttanut minua lempeällä tavalla tuntemaan itseäni.

Päivässä mukana ollut **Mervi Jääskeläinen** koki erityisen hyvinä ajatukset läsnäolon ja rauhoittumisen merkityksestä. -Hiljaisuuden jooga tuntui hyvältä, ja sitä haluaisin jatkaa. Kaipaan arkihiljentymistä.

Kirkkopäikkäreillä ihmiset lepävät kirkossa. On hiljaisuutta, musiikkia, ehkä runo, mietiskelyteksti Raamatusta ja rukousta. Ja tietenkin on lupa nukahtaa. Kuvassa seisomassa päikkäreiden vetäjä Anna Mykrä-Siljander (vasemmalla), muusikot Elisa Toikka ja Maria Urpalainen, edessä makailmassa Tuula Hauhia (vasemmalla) ja Piia Malminen ja takana Mervi Jääskeläinen (vasemmalla), Riikka Klaavu-Pihlajamaa ja Leena Ronkainen.

Osa mukana olleista jatkoi hiljentymisen harjoittamista arkiretriitin merkeissä. Siihen liittyi puoli tuntia hiljaisuutta päivässä, raamatunlukua joka päivä ja neljä kokoontumista.

Ulla-Maija Sievinen

Hiljentymiseen voi liittää Raamatun lauseita. Sopivia löytyy vaikkapa evankeliumeista, psalmeista tai osoitteesta www.taize.fr/fi tai www.pyhatila.fi.

Hiljaisuuden Ystävät julkaisee lehteä ja toimii kristillisen hiljentymisen ja retriittitoiminnan edistäjänä. hiljaisuudenystavat.fi

Seuraava hiljaisuuden retriitti pidetään Höyterin leirikeskukseksa 20–22. huhtikuuta. Hinta on 50 euroa. Lisätietoja antaa Tuomi Larvi, p. 044 762 9488. Ilmoittautumiset 3.4. mennessä Päivi Ihat-sulle, paivi.ihatsu@evl.fi tai p. 040 196 7505. Muut tämän vuoden retriitit löydät osoitteesta www.kotka-kyminseurakunta.fi

**Iloa
kevääseen**

Kukkakauppa
Karjalanneito

Et. Karjalantie 3
puh. (05) 226 6770

**J. S. Bach:
Johannes-passio**

Ke 28.3. klo 19 Kouvolan Keskuskirkko
To 29.3. klo 20 Kotkan kirkko

Kapellimestari:
Esa Heikkilä

Kuoro:
Kotkan Kantaattikuoro

Solistit:
Hanna-Leena Haapamäki, sopraano
Jenny Carlstedt, alto
Heikki Rainio, tenori, evankelista
Ilkka Vihavainen, basso
Kai Huopainen, basso, Jeesus

*Yleisöllä on
mahdollisuus laulaa
mukana kahdessa
koraalissa!*

Liput: 21/16/8 €
(ei kuulu kausikorttiin)

Ennakkomyynti:
Orkesteritoimisto puh. (05) 234 4891
(myös ennakkovaraukset), **Yrtti-City** (Karhula),
Kouvolan yhteispalvelupiste (Torikatu 10),
Kuusankoskitalo tai tunteja ennen ovelta

*Kymi
Sinfonietta*

Kevät ja koti-ikävä

Kun on kaukana kodistansa hiirenkorvien aikaan, ikävöi omanlaistaan kevättä kuin kaunista surua. Pohjois-Italiassa kukkivat mangoliat, kaunottaret. Oli kevät, mutta se oli heidän maaliskuinen primaveransa. Ajattelin yhtä koivua, joka taipuu toukokuussa kurkistamaan hentoa viherrystä merenlahden ylle, lähellä minua.

Lähellä minua. Huomasin olevani kulttuurishokin kriisivaiheessa kun paheksuin pappia, joka pelasi dartsia kirkon vastapäisessä baarissa. Olin aikeissa mennä sisälle baariin ihmettelemään tikkaa heittävää katolista pappia, mutta kun muistin nähneeni myös jalkapalloilevia nunnia, ymmärsin tämän näyn olevan hillitön vain omissa ennakkoluuloissani ja jatkoin matkaani.

Mikä muu tunne kuin koti-ikävä havahduttaa ihmisen lähelle itseään, lähelle sitä mikä on parhaimmillaan sydämen syke ja pahimmillaan muka ainoa oikea itsestäänselvyys? Kun on kokenut matkailijalle tyypillisen ihastuksen: ruoka on hyvää ja viini on halpaa, ihmiset ihania ja aurinko lämmittää, ja ohittanut ihas-tusta seuraavan kriisin kun ovetkin avautuvat väärään suuntaan, on valmis hyväksymään myös koti-ikävänsä. Kuinka opettavainen tunne se onkaan. Kaikilla pitäisi olla ihmisiä ja paikkoja joita ikävöidä. Kaikkiin ikäviin pitäisi kuulua lupaus turvallisesta ja odotetusta kotiinpaluusta.

Olen kotimaassa ja istun linja-autossa. Kevät on juuri

sitä mitä etelässä ikävöin: kaiken yllä viherrystä heijastava valo. Vieressäni istuu burkaan pukeutunut nainen. Hän selaa puhelintaan, kurkistan, näen puhelimen sinisessä valossa vieraita kirjaimia. Ajattelen että eikö hänen pitäisi yrittää lukea uutisensa suomen kielellä ja kirjaimilla, että oppisi kielen, maassa maan tavalla, ja siihen tapaan.

Sitten muistan. Jään pois linja-autosta ja menen katsomaan koivua. Kerron sille keväästä ja koti-ikävästä. Tuntuu hyvältä sanoa kotikotivulle kuinka kovasti ikävöin Seston puistojen hillittömiä magnolioita.

Irja Sinivaara

Kuva Matti Immonen

HAUTAUSTOIMISTO PULLIAINEN

Luotettavaa, perinteitä kunnioittavaa, lämmintä palvelua

KARHULA
Vesitorninkatu 2 (05) 262 824
KOTKA
Kotkankatu 14 (05) 212 873
www.hautauστοimistopulliainen.fi

Emil Oloson
Kukkakauppa

KOTKA
Keskuskatu 23
Puh. (05) 212746

Karhulan Pesuliike

- Yksilöllistä pesupalvelua yksityisille ja laitoksille -myös sopimuspesut
- Kuljetuspalvelu
- Kemiallista pesua
- Mattopesupalvelu

Karhulan Pesuliike
(05) 262 118, Karhula Eskola
Virsumäentie 32

AVOINNA MA-PE 7-17

ALMGREN & SANKAMO

LAKIASIAINTOIMISTO
- LAW OFFICES

Kirkkokatu 10 A, 48100 Kotka
Puh. 05 223 4900

www.almgren-sankamo.fi

VIKMANIN
KIVI KY
Hautakivet
paikkakunnalta

Tanulantie 21, Kotka
Puh. (05) 22 00 220

Osviitta

Ilmoitukset
Arja Hasu-Vartiainen
Puh. 040 562 2156
arja.hasu@pp.inet.fi

Valoa ja voimaa elämääsi

Postita kuponki!

Ensimmäiset opintokirjeet saat paluupostissa. Kurssi tarjotaan maksuttomasti ja ilman sitoumuksia. Valitse aluksi yksi seuraavista kursseista:

Nimi _____

Osoite _____

Ilmainen kirjekurssi ihmiselämän tärkeimmistä kysymyksistä.

Maailman Valo

25 opintovihkoa Jeesuksen elämästä ja opetuksista

Löytöjä Raamatusta

26 opintovihkoa. Raamatun vastauksia uskon ja elämän tärkeimpiin kysymyksiin.

Ilmestyskirja avautuu

16 opintovihkoa. Raamatun viimeisen kirjan näyt avattuna.

media7

Raamattuopisto, PL 200, 00121 Helsinki
www.media7.fi, raamattuopisto@media7.fi
Puh. 0400 200 770

Voit ilmoittautua myös
puhelimitse, sähkö-
postitse tai internetissä.

LAKIASIAINTOIMISTO SALOMO Oy

Varatuomari Jukka Lemmetyinen
puh. 0400 877 574
jukka.lemmetyinen@kymp.net

Lakimies, OTM Miika Lemmetyinen
puh. 041 540 3081
miika.lemmetyinen@lakitoimistosalomo.fi

Vesivallinaukio 5 D, 48600 KOTKA
www.lakitoimistosalomo.fi

2018 KOTKAN KAUPUNGIN TEATTERI 110 VUOTTA

Traagisessa farssissa muistisairaasta isästä tulee iso lapsi ja tytär muuttuu vanhemmaksi. Arjen oudot tapahtumat tekevät koomisuudessaankin kipeää. Todellisuudentajunsa kadottavan isän tanssiesitykset ja hurmurinelkeet keventävät tunnelmaa kunnes traaginen totuus väistämättä paljastuu. Isä on jatkuvan hoidon tarpeessa. Elämä muistisairaana läheisen kanssa koskettaa yhä useampaa suomalaista.

Ympäri maailmaa kiitosta ja palkintoja kerännyt menestysnäytelmä näyttää maailman asteittain dementiaan vajoavan miehen silmin. Katsoja vedetään syvälle todellisuuteen, jossa ei ole enää varmaa kuka on kuka tai missä hän milloinkin on.

ESITYKSET NAAPURI-NÄYTTÄMÖLLÄ

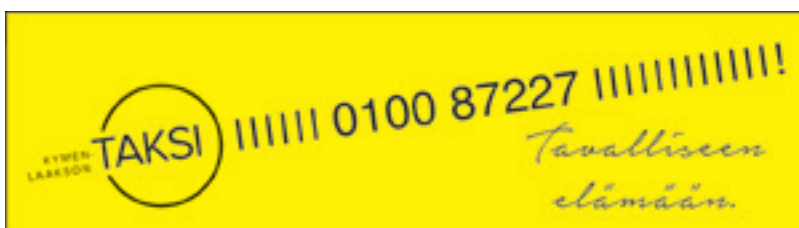
la 24.3. klo 18 / la 7.4. klo 13 / pe 27.4. klo 19 / la 28.4. klo 13
pe 4.5. klo 19 / la 5.5. klo 13
Liput 24 €

Nettikaupassa 26,50 €

Varaukset
puh. 05 234 4199
ti-pe klo 11-17
teatteriliput@kotka.fi
kotkanteatteri.fi

Printtilipun toimitusmaksu 1 € / tilaus

Maria, äiti taivas sylissään

Joulun jälkeisinä raukeina päivinä minulla oli vihdoin aikaa pysähtyä. Istahtaa illan hiljaisuudessa pianon ääreen. Aloin huonolla soittotaidollani tapailla uutta kappaletta. Sävel oli etäisesti tuttu. Sitten hetkessä laulu tuli ihan liki ja puhutteli. Sydämessä liikkui.

Kaunis sävel kuljetti sanoja, joihin oli äitinä helppo samaistua: *Olet aarre sydänten./ Miten sinut suojelen./ Helmassani kantaa itse taivastako saan?*

Tämän tunteen ymmärsin. Silti ihmettelin, mikä tuo sävelleen surun ja mikä saa sanoissa *kyyneleitä jo silmiin pienokaisen*. Myönnän, että minulla kesti ennen kuin tajusin. Tämä on Marian laulua lapselleen. Tämä on äidinrakkaudesta nousevaa suunnatoman surun laulua.

Maria. Olen monesti miettinyt Marian osaa. Äidin osaa. En tunne hyvin Raamattua. Mutta Jeesusvauvan äiti saa tietää tulevasta surusta, jossa hänen sielunsa läpi on miekka käyvä.

Miekka äidin sydämeen. Vaikka miekka vihloo kipua rinnassa, äiti pysyy aina lapsensa rinnalla. Vaikka miekka musertaisi äidin huutamaan kauhusta, äiti on se, joka juoksee upottavassa hangesa lapsensa perään ja hyppää jäiden sekaan. Äiti on se, joka haravoi Tuonelan josta poikansa. Äiti on se, joka kantaa lapsensa aavikon läpi pakolaisleirille. Äiti on se, joka valvoo yöt sairaan lapsensa vieressä.

Katolisessa kirkossa puhutaan Marian seitsemästä surusta. Moni voi samaistua Marian hätään, kun Jeesus katoaa 12-vuotiaana. Suurim-

Pitkäperjantain liturginen väri on musta. Se on kuolemansurun väri.

mat surun aiheet liittyvät tietysti pääsiäiseen.

Maria, tuo äiti miekka sydämessään, seisoi vieressä katso-massa Jeesuksen ristiinnaulitsemista.

Pääsiäisessä on koko kristinuskon ydin. Rakkauden määrä. Se jaksaa ihmetyttää. Jumala on Isä, jonka rakkauden kerrotaan olevan vielä suurempaa kuin isän rakkaus lapsiinsa. Rakkautensa merkiksi Jumala antaa ainoan poikansa.

Pääsiäisen tapahtumat kertovat Taivaan Isän rakkaudesta. Minusta on mielenkiintoista, että Golgatalla oli samaan aikaan myös Maria, mikä kertoo äidin rakkauden tarinaa. Kärsimysnäytelmä käydään rakkauden keskellä.

Jeesus ei enää puhu Mariasta äitinä. Vielä ristillä Jeesus kuitenkin huolehtii, että hänen rakas opetuslapsensa lupaa pitää Mariasta huolta ja ottaa kotiinsa asumaan.

Maria sai äidin raskaan osan, hän sai kulkea surun miekka rinnassaan. Onneksi lopulta saapui ilon sanoma. Tähän tulevaan iloon Maria saattoi turvautua. Kuten Taivas sylissäni laulussa sanotaan: *Sanat, jotka kuulin, ne unohdu ei koskaan, vaikka mitä tulkoon, niistä aina voimaa saan.*

Minäkin ymmärsin kauniin joululaulun haikeudessa myös ilon ja rakkauden äänen.

Stina Kiiveri

Lähteenä kappale Himlen i min famn, suomeksi Taivas sylissäni. Sävel Carola Häggkvist, sanat Erik Hillestad, suomennos Pia Perkiö.

Bändikerhossa pidetään hauskaa

Ei tarvitse olla pro tullakseen Karhulan Boksille soittamaan ja laulamaan.

Karhulan Boksen bändikämpässä, Kotka-Kymin seurakunnan nuorten tiloissa soi musiikki. Bändikerho kokoontuu nyt toista kertaa, ja uusia tulokkaita mahtuu mukaan.

– Bändikerhon tavoite on antaa nuorille mahdollisuus tulla soittamaan, laulamaan ja pitämään hauskaa juuri niillä taidoilla, joita heillä nyt on, kerhon vetäjä **Veikko Vulkko**, 26, kertoo.

Omia soittimia ei tarvitse olla. Bändikämpästä löytyvät perussoittimet.

Laulusolisti Marianne Turunen, 24, esittää mielellään suomipoppiä. -Tykkään varsinkin **Sannin** Vahingosta ja Pojista. Räppiä kuuntelen mielelläni, mutta itse en osaa sitä laulaa. Laulajan kannalta hyvä biisi on sellainen, jonka tuntee ja jonka melodia ei mene liian ylös tai alas.

Toinen laulusolisti on **Saaga Halme**, 15. -Aloitin laulamisen ala-asteella kuorossa ja tykkäsin siitä. Koulussa lauloin musiikkitunneilla ja otin musiikin valinnaiseksi aineeksi. Olen tehnyt biisejä, räppiä ja hiphoppia, joita vain yksi kaveri on kuunnellut.

Kasper Lindén eli Kassu, 13, soittaa rumpuja selvästi rytmeistä nauttien. Hän käy myös Kotkan Opiston rumputunneilla. -Pidän erityisesti Agents -tyyppisestä rautalankamusikista.

Veikko Vulkko opiskelee pariaikaa lähihoitajaksi. -Olen soittanut pianoa viisivuotiaasta lähtien. Soitan poppiä, rockia ja hengellistä musaa ja teen myös itse biisejä.

Kuva Ulla-Maija Sievinen

Kassu, bändikerhon harjoituksiin osallistunut Markku Lindén, Saaga, Marianne ja Veikko esittävät Johanna Kurkelan Rakkauslaulun.

Hengellisiä biisejäni olen esittänytkin.

Millaisia unelmia bändikerhon nuorilla musikoilla sitten on?

– Unelmani on, että minulla olisi oma bändi ja tekisin keikkoja ja ryhtyisin taikuriksi, Kassu miettii.

– Pysyä terveenä, saada hyvä työ lastenhoidon alalta ja menestyä siinä, Marianne tuumaa.

– Toivon, että koulun jälkeen pääsen töihin ja saisin esitettyä omia laulujani yleisölle eikä vain olohuoneen seinille, Veikko sanoo.

– Minä en unelmoi... haluan elää päivän kerrallaan, Saaga kertoo.

Karhulantie 31:ssä sijaitseva Boksi on monelle nuorelle tuttu paikka, jossa vietetään aikaa ja ollaan kavereiden kanssa.

Torstaisin kello 14-17 siellä on nuorten varikko, 8-luokkalaisille ja sitä vanhemmille nuorille tarkoitettu kahvilatyyppinen hengailu- ja pelailupaikka.

Sen jälkeen iltakahdeksaan asti on nuortenilta riparin käyneille nuorille.

– Joskus on mahdollista mennä

bändikämpään soittamaan ohjaajan kanssa, sanoo kasvatustyön vs. työalavastaava, erityisnuorisotyöntekijä **Reeta Lanki**.

– Bändikämpän muusta käytöstä voi tiedustella nuorisotyöohjaaja **Marko Lammiselta**, Reeta neuvo.

Ulla-Maija Sievinen

Ihmisinä ihmisten keskellä

Elina Aro (vasemmalla), Iida Pietala ja Elise Hasanen ovat Kotka-Kymin seurakunnan uusimpia pappeja.

Elise Hasanen, Elina Aro ja Iida Pietala ovat kasvatustyön pappeja, jotka haluavat muistuttaa, että jokainen nuori on kaunis ja arvokas.

– Papin työ on erityinen tehtävä, mutta ihmisinä me olemme ihan yhtä hyviä tai huonoja kuin kaikki muutkin, emme yhtään sen pyhempää, miettii Kotka-Kymin seurakunnan seurakuntapastori **Iida Pietala**.

– Olemme työssämme ihmisinä ihmisten keskellä, jatkaa hänen kollegansa **Elina Aro**.

Suomessa ensimmäiset naiset vihittiin papeiksi maaliskuussa 1988, heti kun kirkkolaki sen mahdollisti. Tiukkaa keskustelua käytiin puolin ja toisin vielä pitkään.

– Naisena en ole kokenut mitään syrjintää työssäni. Olen vähän väsynyt naispappi-termin. Eihän puhuta naislääkäreistä tai naistoimittajistakaan, sanoo seurakuntapastori **Elise Hasanen**.

Elise Hasanen, Elina Aro ja Iida Pietala ovat sitä nuorten pappien sukupolvea, joiden työssä ja elämässä naispappeuskysymykset eivät ole jokapäiväisiä.

– En ole kohdannut sitä, että pappia olisi arvotettu sukupuolen mukaan. Papin työtä tehdään omalla persoonalla ja vahvuuksilla, ja sukupuoli on pieni osa sitä. Tosin naispappeuskysymykset ovat nousseet julkisuudessa taas esille. Esimerkiksi arkkipiispanvaalissa oli ehdolla henkilö, joka ei hyväksy naispappeja. Ja Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen Maata näkyvissä –festareilla naisia ei näy jumalanpalvelustehtävissä, Elina sanoo.

– Olen ollut huimat neljä kulkautta pappina, eikä minua ole syrjitty. Seurakuntatyössä en ole asiaan törmännyt, mutta toki olen

kuullut muualla Suomessa työskenteleviltä kollegoilta asiasta, Iida kertoo.

– Tässä suhteessa on isoja maantieteellisiä eroja. Täällä päin ei ongelmia ole, Elise pohtii.

Mikä on parasta papin työssä?

– Ihmiset ja Jumala, Elise vastaa. –Ihmisten kohtaaminen arjessa ja juhlassa. Kaiken lähtökohtana on Jumalan läsnäolon sanoittaminen kaikissa tilanteissa.

– Parasta on, että vaikka tämä on iso seurakunta ja organisaatio, täällä saa tehdä omannäköistä työtään omalla persoonallaan. Saan tuntea olevani tarpeellinen ja omalla paikallani. Ja sanoma on hyvä, Iida tuumaa.

Elinan mielestä parasta on, että työssä pääsee näkemään, miten monella tavalla ihminen voi el-

mänsä viettää ja miten erilaisia ihmiset ovat. –Mutta kun vastaan tulee todella isoja asioita, kuten syntymä, rakkaus ja kuolema, ihmiset ovat niiden edessä hyvin samanlaisia.

Kaikki kolme ovat kasvatustyön pappeja. Mitä haluaisitte sanoa tämän päivän nuorille?

– Jokainen on Jumalan silmissä kaunis ja arvokas, Elina kiteyttää.

– Rakasta itseäsi, Iida jatkaa.
– Me teemme työtä nuoria varten, ja meidän luo voi aina tulla, kun on jotakin juttua. Ja vaikka sitä juttua ei olisikaan, niin tervetuloa, Elise sanoo.

Ulla-Maija Sievinen

Katso: ihminen, Pilatus sanoi.

Pontius Pilatus oli vaikean ratkaisun äärellä pääsiäisenä. Lopuksi hän pesi kätensä koko päätöksestä.

Pontius Pilatus oli Rooman maaherra Juudeassa noin vuosina 26-37. Hän sai tehtävän, jota ilman häntä ei kukaan muistaisi. Hänestä tuli symboli tuomarille, joka ei noudata omaa totuuttaan, vaan antaa periksi painostukselle ja uhkauksille -ja pesee sitten kätensä koko asiasta.

– Pontius Pilatus on ei-kristitty, joka mainitaan apostolisessa uskontunnustuksessa, miettii kotkalainen rovasti **Matti Virmakoski**.

Jeesusta kuulusteli pidätyksen jälkeen pitkänäperjantaina ensin juutalaisneuvosto. Luukkaan evankeliumin mukaan he sanoivat hänelle, että hän on siis Jumalan

poika. Jeesus vastasi, että ”itsepä te niin sanotte”. Neuvosto totesi: ”Mitä me enää todisteita tarvitsemme! Mehän olemme kuulleet sen hänen suustaan.”

Niinpä Jeesus vietiin Pilatuksen eteen maaherranpalatsin edustalle. Häntä syytettiin siitä, että Jeesus kieltäytyi maksamasta veroja keisarille ja väitti olevansa Messias, kuningas. Pilatuskin kysyi häneltä: ”Oletko sinä juutalaisten kuningas?” ja Jeesus taas vastasi: ”Sinä sen sanoit.”

Pilatus ei nähnyt Jeesuksen syyllistyneen mihinkään rikokseen. Matteuksen evankeliumin mukaan nimittäin Pilatuksen vaimo -perimätiedon mukaan Clau-

dia Procula- lähetti Jeesuksen oikeudenkäynnin aikana miehelleen sanan, että häntä oli unessa vaivannut vangin kohtalo. ”Älä tee mitään sille pyhälle miehelle”, vaimo pyysi.

Mutta juutalaiset eivät syytöksistään luopuneet. Neuvosto ylipappi Kaifaan johdolla vaati edelleen Jeesuksen ristiinnaulittamista. Pääsiäisjuhlan kunniaksi Pilatus päästi aina vapaaksi yhden vangin.

Ehkä häneltä oli ovela veto se, että hän tarjosi vapautettavaksi joko Jeesuksen tai murhamies Barabbaan. Mutta kansa halusi vapauden Barabbaalle.

Pilatus käski, että Jeesus oli ruoskittava -ehkä toivoen, että tämä rangaistus riittäisi. Jeesus tuli esiin ruoskittuna, purppuranpunaisessa viitassa, orjantappurakruunu päässään.

Ja Pilatus sanoi syyttävälle välle: ”Katso: ihminen!”

Pilatus yritti edelleen saada Jeesusta vapautetuksi, mutta juutalaiset huusivat: ”Jos päästät hänet vapaaksi, et ole keisarin ystävä.”

Pilatus kysyi, pitääkö hänen ristiinnaulita heidän kuninkaansa. Ylipapit vastasivat, että heillä ei ollut muuta kuningasta kuin keisari. Silloin Pilatus luovutti ja antoi Jeesuksen ristiinnaulittavaksi. Hän pesi kätensä sanoen olevansa viaton Jeesuksen vereen.

Pilatus lienee ajatellut omaa uraansa ja tulevaisuuttaan päätöksen tehtyään. Jeesuksen hengen pelastaminen olisi lopulta saattanut maksaa hänen oman virkansa. Juutalaisten ylin johto olisi kannellut asiasta keisarille.

Pilatuksella oli ennestään kokemusta siitä, miten keisari Tiberius oli häntä nuhdellut tiukkaan äänensävyyn juutalaisten aiemmin tekemän kantelun jälkeen.

– **Pilatus toimi, kuten ihmiset** usein toimivat selvittääkseen hankalasta tilanteesta, miettii Matti Virmakoski, joka on pitkän papinuransa aikana pohdiskellut paljon pääsiäisen tapahtumia, myös vaimonsa **Kaisa Virmakosken** kanssa.

Kuva Ulla-Maija Sievinen

Matti ja Kaisa Virmakosken pääsiäiseen kuuluu Kotkan kirkon Johannes-passio, jossa kerrotaan myös Pontius Pilatuksen pohdintoista ja päätöksestä.

Sienan tuomiokirkon alttaritaulussa Italiassa kuvataan Jeesusta Pilauksen edessä. Maalaus on Duccio di Buoninsegnan vuosina 1308-1311 maalaama.

– Voidaan ajatella, että Jumalan suunnitelma toteutui Pontius Pilatuksen välityksellä, Matti Virmakoski sanoo.

Pilatuksen tuomio on yksi maailmanhistorian kuuluisimpia. Mutta miten Jeesus itse suhtautui tuomitsemiseen?

– Jeesus ei hyväksynyt ihmisten itsekkyyttä ja armottomuutta. Siksi hän sanoi, että älkää tuomiko, ettei teitä tuomittaisi. Tuomitseminen voi merkitä myös vapaaksi julistamista. Jeesus sanoi usein ihmiselle, että hän on vapaa ja pelastettu.

Ihmisen tuomitseminen on tänä päivänä oikeusistuimien ulkopuolella helpompaa kuin koskaan. Se tapahtuu tehokkaasti tiedotusvälineissä. Nettiviha tuhoaa tai rampauttaa nopeasti kohteensa. Ihmisten mustavalkoiset asenteet saavat aikaa jyrkkiä tuomioita esimerkiksi maahanmuuttajia kohtaan. Tuomitsijan taustalla on helposti itsekkyyks ja armottomuus, ei oikeudenmukai-

suus.

– Kuunteleminen estää usein väärät tuomiot. Ihmiselle on tärkeää, että hän myös pystyy asettumaan toisten asemaan. Näin on mahdollista kasvaa ihmisenä ja muuttaa ajatuksiaan, jotka näkee vääriksi, kiteyttää Kaisa Virmakoski.

Hän on mukana laulamassa torstaina 29.3. Kantaattikuorossa Kotkan kirkossa rakastetun Johannes-passion, jossa käydään läpi pääsiäisen tapahtumat. Siinä on tietenkin mukana myös Pontius Pilatus.

Lähteet:

Evankeliumit

Hannu Pesonen: Pontius Pilatus, maailman tunnetuin maaherra. Tiede-lehti 4/2014.

Kuka kukin on Raamatussa. Helsinki 1996.

Ulla-Maija Sievinen

PÄÄSIÄISVISA

1. Montako hopearahaa Juudas sai Jeesuksen kavaltamisesta?
2. Minä päivänä viimeinen ehtoollinen nautittiin?
3. Kuka vapautettiin kansan vaatimuksesta ristiinnaulitsemisesta Jeesuksen sijasta?
4. Minkä pelin voittaja sai Jeesuksen viitan?
5. Mitä Jeesukselle juotettiin, kun hän oli ristillä?
6. Miten pääsiäisen ajankohta määräytyy?

Vastaukset:
 1. 30.
 2. Käärastorstaina.
 3. Barabbaan.
 4. Noppapelin voittaja. Sortilaat heittivät noppaa Jeesuksen viitasta.
 5. Hapanta viiniä.
 6. Se vaihtelee vuosittain 22.3. ja 25.4. välissä. Pääsiäispäivä sovittu jo aikanaan vietetäväksi keuhkokuoren jälkeisen ensimmäisen täydenkuun jälkeisenä sunnuntaina.

Erikoishammasteknikko
Timo Noronkoski
 Kotkankatu 16 B 42

VARAA AIKA hammasproteesin ilmaiseen tarkastukseen. Uudet hammasproteesit, pohjaukset ja korjaukset.

Puh. 0400-550 209

Nyt myös kortilla, laskulla tai osamaksulla.

**Tervetuloa
 Kontio apteekkiin**

Hyvän Mielen Apteekki

Karhulantie 30 (S-market)
 Avoinna arkisin 8.30-19.00 la 8.30-15.00
 Puh. 05-220 0440

www.kontioapteekki.fi

Ministeri Leppä:

Ruoka ei ole itsestäänselvyys

Helmikuussa Kotkan kirjastolla puhuttiin nälästä ja köyhyydestä Kotkassa, Suomessa ja maailmanlaajuisesti. Kotka-Kymin seurakunnan, Mikkelin hiippakunnan sekä Yhteisvastuun järjestämässä paneelikeskustelussa keskustelemassa olivat maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä, Mikkelin hiippakunnan piispa Seppo Häkkinen, pernoolainen luomunviljelijä Timo Vanhala ja Etelä-Sudanista Kotkaan muuttanut Joy Bol.

Kuva Erikko Vuorensela

Maailmassa yli 800 miljoonaa ihmistä näkee nälkää. Suomessa yli viidennes leipäjonoissa kävijöistä näkee nälkää. 1990-luvulla perustetut leipäjonot olivat väliaikaista ensiapua vallitsevaan tilanteeseen, mutta ne jäivät pysyvästi. Viikoittain Suomessa yli 20 000 henkilöä hakee ruokaa leipäjonoista. Kotkassa Kotka-Kymin seurakunnan ruoka-avustuksia käy viikoittain hakemassa noin 60–70 henkilöä ja perhettä.

Tilaisuudessa teemana olivat vuoden 2018 Yhteisvastuu keräyksen teemat nälkä ja köyhyys. Vaikka köyhyys on vähentynyt maailmanlaajuisesti, koskettavat nämä aiheet yhä useammin monia.

– Kun on elänyt köyhissä olosuhteissa, niin tiedän miltä tuntuu kun on nälkä ja ruokaa ei ole. Etelä-Sudanissa ruokaa ja puhdasta vettä oli haastavaa saada. Maassa kyllä ruokaa riittää, mutta se ei jakaudu tasaisesti kaikille. Täällä Suomessa kaikilla on mahdollisuus saada ruokaa ja syödä päivittäin, 13-vuotta sitten Etelä-Sudanista Kotkaan tullut sairaanhoitajana työskentelevä **Joy Bol** toteaa.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen tutkimuksen mukaan noin 470 000 suomalaisen tulot eivät riitä kohtuulliseen vähimmäiskulutukseen eli alittavat niin sanotun

minimibudjetin. Pienet tulot näytettyvät väistämättä myös ruokapöydässä. Suomalaisessa nälässä ei niinkään ole kyse suoranaisesta ruoan puutteesta, vaan pakon sanelemien valintojen tekemisestä. Maksanko lainanlyhennyksen, laskut, lääkkeet, lasten harrastukset vai ostanko ruokaa?

Ministeri **Jari Leppä** totesi, että koulutus, köyhyys ja huono-osaisuus kulkevat usein käsi kädessä. Nälkä voi olla jokapäiväistä. Näiden taustalla olevat syyt voivat olla pitkäaikaisiakin. Näiden syiden korjaamisessa ei pelkkä nälän ja köyhyyden korjaaminen riitä vaan meidän tulisi saada koko rakenne kuntoon; työpaikkoja ja rakennemuutosta.

Nälän torjunnassa ruokahävikillä on suuri merkitys. Maailmanlaajuisesti noin kolmannes ruoasta menee roskeisiin koko ruoan prosessin aikana.

– Vanhempani opettivat minulla ja veljelleni jo lapsena, että lautanen pitää syödä tyhjäksi. Lapsena opitut asiat kantavat tulevaisuuteen. Meidän tulisi muistaa, että ruoka ei ole itsestäänselvyys, kertoo ministeri Leppä.

– Vuosittain noin 400 miljoonaa kiloa ruokaa heitetään roskeisiin, silti ruokajonot kasvavat, pohtii piispa **Seppo Häkkinen**.

– Kun pidämme ruokaa itsestäänselvyytenä niin emme tule ajatelleeksi sen hävikkiä. Nykyisin ruokahävikille on luotu erilaisia sosiaalisen median sovelluksia, jotka omalta osaltaan poistavat suurta ruokahävikin määrää, jatkaa luomuviljelijä **Timo Vanhala**.

Hallituksen kärkihankeen teema jo toiminnassa seurakunnassa

Kirkkohallitus on mukana hallituksen ”Yhteinen keittiö” kärkihankeessa. Kotka-Kymin seurakunnassa toteutetaan myös tällä teemalla yhdessä syömistä. Arki-ruokailut järjestetään klo 12-13 maanantaisin Kotkan seurakuntakeskuksella, tiistaisin Karhulan seurakuntakeskuksella ja torstaisin Aittakorven seurakuntatalolla. Uutena ruokailuna helmikuussa aloittanut Meijän keittiö kokoaa keskiviikkoisin klo 17-18 Langinkosken kirkolle ruokailijat. Kaikki ruokailut ovat avoimia kaikille ja niistä peritään pieni maksu.

Mikä Yhteisvastuu?

Yhteisvastuu on lähimmäisenrakauden kansanliike ja evankelisluterilaisen kirkon vuosittainen suurkeräys, joka auttaa hädänalaisia syntyperään, uskontoon tai

poliittiseen vakaumukseen katso-matta Suomessa ja kehitysmaissa. 60 % tuotosta ohjataan vuosittain Kirkon Ulkomaanavun välityksellä katastrofiapuun, 20 % Kirkon diakoniarahaston kautta myönnettävään taloudelliseen apuun hädässä oleville Suomessa ja 20 % paikallisseurakuntien tekemään avustustyöhön. Kirkon diakoniarahaston kautta autetaan vähävaraisia sekä yllättävän elämänkatastrofin, kuten tulipalon tai vakavan sairauden vuoksi vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen joutuneita ihmisiä.

Vuonna 2018 yhteisvastuun avulla torjutaan nälkää ja köyhyyttä. Suomessa keräyksellä tuetaan taloudellisesti vaikeassa tilanteessa eläviä ihmisiä Kirkon diakoniarahaston ja paikallisseurakuntien kanssa. Ulkomailla yhteisvastuuvaroin autetaan katastrofien ja konfliktien aiheuttamissa hätätilanteissa pahiten kärsineitä ihmisiä. Heille turvataan muun muassa riittävä ravinnon, välttämättömiä perustarvikkeiden ja puhtaan veden saanti sekä mahdollisuus terveydenhoitoon ja majoitukseen. Lapsille ja nuorille pyritään järjestämään mahdollisimman pian paluu kouluun. Avun vie perille Kirkon Ulkomaanapu.

Emilia Mänttari

Tapio Luoma

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon arkkipiispaksi

Espeen hiippakunnan piispa **Tapio Luoma** on valittu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon arkkipiispaksi. Arkkipiispan vaalit järjestettiin maaliskuun alussa.

Tapio Luoman saama äänimäärä oli 374,667 (56,1 %) ja vastaehdokas **Björn Vikströmin** 292,667 (43,9 %). Äänestysprosentti arkkipiispan vaalissa oli 89,6.

Uusi arkkipiispa aloittaa tehtävässään 1.6.2018. Virkaan asetaminen järjestetään Turun tuomiokirkossa 3.6.2018.

Espeen hiippakunnan piispa, teologian tohtori Tapio Luoma on syntynyt vuonna 1962. Hänet vihittiin papiksi vuonna 1987 ja Espoon hiippakunnan piispaksi helmikuussa 2012. Tätä ennen hän oli Seinäjoen kirkkoherra vuodesta 2002 lähtien. Tapio Luoma on myös toiminut Lapuan hiippakunnan pappisasessorina vuosina 2001–2007 ja Etelä-Pohjanmaan rovastikunnan lääninrovastina 2010–2012. Hän on ollut kirkolliskokouksen sekä useiden kirkollisten toimielinten jäsen. Hänet on valittu vuoden papiksi vuonna 2000.

Emilia Mänttari

Kuva Markku Pihlaja

Kuva Seppo Sirkka

Ideoita elämäsi juhliin – häämessut rantautuivat Kotkaan!

Kotka-Kymin seurakunta järjestää yhdessä paikallisten yritysten kanssa häätapahtuman Langinkosken kirkolla lauantaina 12.5. klo 14-19. Perinteinen seurakunnan kantoreiden häämusiikkikonsertti on saanut ympärilleen häämessut.

Tapahtuman aikana vihkipareilla on mahdollisuus keskustella pappien ja kanttorien kanssa vihkitoimitukseen liittyvistä kysymyksistä, varata kirkko vihkitilaisuutta varten tai tehdä esteiden tutkinta kesällä 2018 olevaa vihkimistä varten. Tapahtumassa luvassa on myös hääpukunäyttely eri vuosikymmeniltä.

Häämessuilla on mukana runsas kattaus myös paikallisia

yrittäjiä, jotka esittelevät omia palveluitaan hääpareille. Mes-suilta löytyy niin ideat hääkam-pauksiin kuin valokuvauksen ammattilaisten vinkkeihin hääkuvista.

Klo 18 alkavassa häämusiikkikonsertissa seurakunnan kanttorit esittelevät häämusiikkia. Luvassa on niin häämarsseja kuin vihkitilaisuuteen sopivaa muuta musiikkia.

Tervetuloa!

Häähumua! –häätapahtuma
La 12.5.2018
Langinkosken kirkolla.
Häämessut klo 14-18
Häämusiikkikonsertti klo 18
Tapahtumaan on vapaa pääsy.

Osviitta >

19. vuosikerta

Julkaisija:

Kotka-Kymin seurakunta

Päätoimittaja:

Emilia Mänttari

emilia.manttari@evl.fi

Toimitus:

Ulla-Maija Sievinen,
umsievinen@gmail.com

Reija Leinonen
Mariankatu 14 F, 2. krs,
48100 KOTKA.
osviitta.lehti@evl.fi

Kustantaja:

Painoyhtymä Oy, Porvoo

Ilmoitusmyynti:

Arja Hasu-Vartiainen
p. 040 562 2156
arja.hasu@pp.inet.fi

Painopaikka:

Painoyhtymä Oy, Porvoo

Jakelu: Jakelusuora Oy, Kotka.

Jakelumuistutukset
p. 05 226 6300

Seuraava Osviitta

jaetaan koteihin
ke 19.9.2018.

ISSN-L 2323-1688
ISSN 2323-1688 (Painettu)

Seurakuntalehti Osviitta on
luettavissa (pdf) seurakuntien
internetsivuilla osoitteessa
www.kotka-kyminseurakunta.fi

Kuva Ulla-Maija Sievinen

Me koristelemme kauniisti kananmunia pääsiäisen alla. Muinaiset egyptiläiset ja persialaiset värjäisivät linnunmunia kevään kunniaksi ja antoivat niitä lahjaksi läheisilleen elämän uudistumisen merkinä.

Mystinen muna

Se on pääsiäisen, kevään ja syntymän symboli.

Tuo hauraskuorinen, vahva, elämää sisällään suojeleva muna on pääsiäisen, syntymän ja kevään mystinen symboli.

Kalevalassa sotka muni veden emon polvelle ”kuusi kultaista munoa, rautamunan seitsemännen”. Niistä syntyivät maa, taivas, aurinko, kuu, tähdet ja pilvet.

Pääsiäismuna kuuluu vanhastaan erityisesti itäiseen ortodoksiseen traditioon. Muna syötiin pääsiäisenä siksin, että niitä oli paastoaikana jäänyt runsaasti säästöön.

Kananmuna on halki aikojen nähty kristillisen ylösnousemususkon symboliksi. Kananmunaa on pidetty myös Jeesuksen haudan symbolina.

Jo keskiajalla annettiin pääsiäislahjaksi värjättyjä muna, ja ortodoksien mukana perinne saapui Suomeen 1800-luvulla.

Idässä pääsiäismunat on monesti maalattu punaiseksi. Legendan mukaan Maria Magdalena vei keisarille uhrilahjaksi kananmunia ja kertoi samalla Jeesuksen ylösnousemisesta.

Tarina kertoo myös kananmunakauppias Simon Kyreneläisestä, joka auttoi Jeesusta kantamaan ristin Golgatalle. Kauppiaan palattua kotiinsa hän huomasi, että hänen kananmunansa loistivat kaikissa sateenkaaren väreissä.

Itävallassa on uskottu, että kun kanan kiirastorstaina muni ja vihitty muna haudataan maahan, se varjelee sairauksilta. Toisin paikoin muna on heitetty yli talon katon ja haudattu siihen paikkaan, johon se putosi. Tämän munan on uskottu suojaavan taloa salamaniskuilta.

Ulla-Maija Sievinen

Lähteet:

Karjalainen, Korhonen, Lehtonen: Uusi ajantieto (1989).

Hans Biedermann: Suuri symbolikirja. WSOY 2002.

Heli Laaksonen & Markku Haapio: Munakirja (Otava 2005)

Hiljaisen viikon päivät

Mistä tulevat esimerkiksi nimet kellokeskiviikko ja sukkasunnuntai?

Pääsiäinen on vanhin kirkollinen pyhä. Hiljaisen viikon päivien nimissä näkyy sekä kansainvälinen että suomalaisen vaikutus.

Palmusunnuntain merkitys on kirkas. Jeesus ratsastaa lehtien päällä Jerusalemiin.

Malkamaanantai hämmentää. Malka on seiväs, jota ei nähdä omassa silmässä. Nimen tulkitaan johtuvan syyttömän Kristuksen syyttämisestä.

Tikkutiistain arkinen nimi tulee tavasta vuolla sytykkeitä. Ne täytyivät onnella ja sytyttivät hyvin.

Kellokeskiviikko vie maaseutu-perinteisiin. Karjalle laitettiin kelloit kaulaan, ja ne laskettiin ensimmäisen kerran ulos.

Kiirastorstai liittyy puhdistautumiseen. Katolisessa maailmassa päivä on tärkeä ripittäytymispäivä, koska Jeesus vietti opetuslastensa kanssa viimeisen ehtoollisen ja pesi heidän jalkansa. Päivä liittyy puhdistautumiseen 40 päivän pääsiäispaaston

aloittaneen tuhakeskiviikon kuonasta, jonka jälkeen voi osallistua ehtoolliselle. Nimi tulee ruotsin sanasta skärä, 'puhdistaa'. Kansantarinoissa kiira oli pihapiirin paha olento, joka karkotettiin savulla tai räminällä. Perinteestä on jäänyt tavaksi polttaa pääsiäisäiskokkoa.

Pitkäperjantai on käännös ruotsista. Synkistelevää 'pitkää' käytetään yleisesti vain Pohjoismaissa. Englannissa päivä on 'hyvä', monissa romanisissa kielissä 'pyhä' ja slaavilaisissa 'suuri'. Saksassa sentään päivä on 'suruperjantai'.

Lankalauantaina pestiin ja värjätettiin talvella kehrätyt langat.

Sukkasunnuntai sai nimensä joko siitä, että oltiin hiljaa, sukkasillaan tai että paaston loppuessa ilo päätettiin irti niin, että sukatkin lensivät jaloista pois.

Lisätietoa:

Kustaa Vilkuna: Vuotuinen ajantieto (Otava, 1998/ 1.p. 1950)

Petri Pietiläinen

Kuva Petri Pietiläinen

Pääsiäisviikon päivänimissä kristinuskon perinne sekoittuu vanhoihin uskomuksiin.

Pääsiäisen tapahtumat Kotkassa

Palmusunnuntai

- Su 25.3. klo 10 **Palmusunnuntain messu** Langinkosken kirkossa.
- Su 25.3. klo 10 **Palmusunnuntain messu** Kymin kirkossa. Musiikkia Kotka-Gospel.
- Su 25.3. klo 10 **Maailmojen messu** Kotkan kirkossa.
- Su 25.3. klo 18 **"Sinä olet ääretön" musikiillinen iltakirkko** Kymin kirkossa. Tule hiljentymään ja kuuntelemaan lauluja ja meditaatiotekstejä rukoushelmistä. Laulut on säveltänyt Pekka Nyman ja sanoittanut Kaisa Raittila. Musiikki-illan toteuttavat Lauluyhtye Seksti solistinaan Sointu Railo sekä yhtye, jossa soittavat Joni Tilli, piano, Marko Kuusela, basso, Wiljami Salminen, kitara ja Samir Geper, lyömäsoittimet. Meditaatiotekstit lukee pastori Enna Järnstedt. Rita Halme kertoo myös tietoa ja taustaa Lönnebon rukoushelmistä.

Malkamaanantai

- Ma 26.3. klo 18 **Hiljaisuuden kävely** Kotkan kirkon pääovelta.
- Ma 26.3. klo 18 **G. B. Pergolesi: Stabat Mater** Kymin kirkossa. Jaana Raivio, sopraano, Anu Pulkkinen, altto, Olga Sidorova, viulu, Marja Antila, viulu, Seija Pakarinen, alttoviulu, Veli-Matti Helle, sello, Juha Hurskainen, urut. Vapaa pääsy. Ohjelma 10 €.

Tikkutiistai

- Ti 27.3. klo 18 **Iltakirkko** Langinkosken kirkossa. Aurinkokuoro esittää evankeliumin ja avustaa musiikissa.
- Ti 27.3. klo 18 **Kärsimysajan virsiä** Kotkan kirkossa.

Kellokeskiviikko

- Ke 28.3. klo 18 **Nuortenkonsertti** Kymin kirkossa.
- Ke 28.3. klo 18 **Hiljaisen viikon ahtisaarna** Kotkan kirkossa.

Kiirastorstai

- To 29.3. klo 18 **Kiirastorstain messu** Kymin kirkossa. Musiikkia Kirkkokuoro.
- To 29.3. klo 18 **Kiirastorstain messu** Kotkan kirkossa.
- To 29.3. klo 19 **Kiirastorstain messu** Langinkosken kirkossa.

Pitkäperjantai

- Pe 30.3. klo 10 **Pitkäperjantain sanajumalanpalvelus** Kotkan kirkossa. Musiikkia Kamarikuoro Kotka-Canto.
- Pe 30.3. klo 11 **Pitkäperjantain sanajumalanpalvelus** Langinkosken kirkossa. Musiikkia Toivonlaulajat.
- Pe 30.3. klo 15 **Jeesuksen kuolinhetken sanajumalanpalvelus** Kymin kirkossa. Musiikkia: Esa Pietilä, saksofonit, Laulu-yhtye Leena Arffman, Riikka Pelo, Ari Ismäälä ja Jarmo Kaijansinkko.
- Pe 30.3. klo 10 **Kirkkovaellus** Kotkan kirkko - Langinkosken kirkko - Kymin kirkko. Tule mukaan yhteiselle kirkosta kirkkoon-vaellukselle. Lähtö Kotkan kirkolta jumalanpalveluksen jälkeen, n. klo 10.50, Langinkosken kirkolla n. klo 12 välipalaa, josta voi myös liittyä seuraan. Vaellus päättyy Kymin kirkolle. Hiljaisuuden talossa, Helilän srk-talolla voi levätä ja siellä on ruokailumahdollisuus.

Lankalauantai

- La 31.3. klo 22 **Pääsiäisyön messu ja yhteinen ateria** Langinkosken kirkossa.

Pääsiäispäivä/ Sukkasunnuntai

- Su 1.4. klo 10 **Pääsiäisen messu** Kymin kirkossa.
- Su 1.4. klo 10 **Pääsiäisen messu** Kotkan kirkossa. Musiikkia Kirkkokuoro.

2. Pääsiäispäivä

- Ma 2.4. klo 10 **Perhemessu** Langinkosken kirkossa.
- Ma 2.4. klo 18 **Jazz-messu** Langinkosken kirkossa. KotkaGospel-kuoro ja yhtye.

Hiljaisuuden talo

- Hiljaisella viikolla 25.-31.3. klo 11-18 **Hiljaisuuden talo** Helilän srk-talolla. Hartaus klo 12. Klo 18 voi osallistua Kymin kirkon hiljaisen viikon ohjelmaan. Hiljaisuuden talossa voi yläkerrassa ottaa päiväunet tai lukea kirjaa. Alakerrassa on esillä valokuvia. Kahviossa on tarjolla nimikkokohteista inspiroitua lounasta klo 11 alkaen, niin kauan kuin ruokaa riittää. Kahvion tuotto lähetystyön hyväksi.

Lasten pääsiäiskirkot:

- Ma 26.3. klo 9.30 **Lasten pääsiäiskirkko** Langinkosken kirkossa.
- Ti 27.3. klo 9.30 **Lasten pääsiäiskirkko** Saaripirtillä, Mussalossa.
- Ke 28.3. klo 9.30 **Lasten pääsiäiskirkko** Kotkan kirkossa.

Tapahtumia Kotka-Kymin seurakunnassa:

ERITYISJUMALAN- PALVELUKSIA:

- Huom. Pääsiäisen tapahtumat erillisessä omassa kohdassa*
- to 22.3. klo 18 **Ehtoollishetki** Kotkan kirkossa.
 - su 25.3. klo 10 **Maailmojen messu** Kotkan kirkossa. Musiikkia ja rukousta eri kielillä. Messun jälkeen klo 11.30 **Pop-Up-kahvila** Kotkan srk-keskuksessa. Tarjolla herkuja eri maista.
 - ke 28.3. klo 13 **Vanhemman väen**

- ehtoollishetki** Langinkosken kirkossa. Keski- ja kirkonkerhojen hiljaisen viikon tilaisuus. Ensin ruokailu Toivonsalissa klo 12, kirkossa ehtoollinen klo 13, minkä jälkeen kirkkokahvit Toivonsalissa.
- to 29.3. klo 10 **Näkö- ja liikuntarajoitteisten ehtoollisenvietto** Sunilan seurakuntatalossa.
- to 5.4. klo 18 **Ehtoollishetki** Kotkan kirkossa.
- to 12.4. klo 18 **Ehtoollishetki** Kotkan kirkossa.
- su 15.4. klo 10 **Konfirmaatiomessu** Kotkan kirkossa.

- to 19.4. klo 18 **Ehtoollishetki** Kotkan kirkossa.
- su 22.4. klo 12 **Haltian kyläkirkko** Haltijantien kerhohuoneessa.
- su 22.4. klo 18 **Nuorten messu** Helilän srk-talossa.
- to 26.4. klo 18 **Ehtoollishetki** Kotkan kirkossa.
- sö 29.4. kl 13 **Mässa** i Kymi kyrka.
- to 3.5. klo 18 **Ehtoollishetki** Kotkan kirkossa.
- to 10.5. klo 10 **Helatorstain messu** Kotkan kirkossa.
- to 17.5. klo 18 **Ehtoollishetki** Kotkan kirkossa.

- su 20.5. klo 12 **Haltian kyläkirkko** Haltijantien kerhohuoneessa.
- to 24.5. klo 18 **Ehtoollishetki** Kotkan kirkossa.

SANA JA RUKOUS:

- To 29.3. klo 18 **Sisälle sanaan -raamattuluento (Tero Hietanen)** Langinkosken kirkon Toivonsalissa. Sen jälkeen **Kiirastorstain ehtoollinen** klo 19 Langinkosken kirkossa.
- To 12.4., 26.4., 17.5. ja 31.5. klo 14 **Rukoushetki** Kotkan kirkossa.

Rukousta yhteisten asioiden ja jätettyjen esirukouspyyntöjen puolesta.

- To 12.4. ja 26.4. klo 18 **Sisälle sanaan –raamattuluento (Tero Hietanen) ja keskusteluryhmät** Aittakorven srk-talossa. Luentojen jälkeen iltapala (3 €) ja keskusteluryhmät ilmoittautuneille. Ilm. p. 040 586 0997 tai tero.hietanen@evl.fi
- Ma 2.4. ja 16.4., 30.4., 14.5., 28.5. ja 11.6. klo 18.30 **Healing Rooms –rukouklinikka** Karhulantie 31, alasalissa. Tervetuloa rukouksilta!
- Ke 4.4. ja 18.4. klo 17 **Raamattupiiri** Karhulan srk-keskuksessa.
- Ke 25.4. klo 13 **Raamattupiiri** Langinkosken kirkon kirkkotuvassa.

MUSIIKKI:

- Su 22.4. klo 16 **Lauluja toivosta-toivelaulujen ilta** Langinkosken kirkon Toivonsalissa. Tule ja esitä toivelaulusi, joka sinulle kantaa toivoa. Olisi mukava kuulla myös tarinoita toiveiden takaa. Jos laulusi on jostain muualta kuin virsikirjasta, vinkkaa siitä etukäteen kanttori Tarja Silvennoiselle (p. 041 462 6203 tai tarja.silvennoinen@evl.fi), jotta saamme laulunsanat kaikille. Lauluja ovat kanssasi laulamassa Toivonlaulajat. Tilaisuuden juontaa Anneli Rauhasalo. Tilaisuuden jälkeen nautitaan yhdessä iltateet/kahvit. Sydämellisesti tervetuloa!
- Kahvikonsertit keväällä 2018:**
 - su 15.4. klo 16 Karhulan seurakuntakeskus **Kotkan seudun musiikkiopiston nuoret soittajat**
 - su 20.5. klo 16 Kymin kirkko **Kuorojen kevätkonsertti**
 Kahvikonsertteihin on vapaa pääsy. Ohjelma 10 €. Kahvitarjoilu konserttien jälkeen.

DIAKONIA:

- Leirit:**
 - Vanhemman väen leiri** 14.-17.5. Ristiniemessä. Leirin hinta 60 €. Ilm. 30.4. menn. Päivi Ihatsu p. 040 196 7505. Linja-autokuljetus.
 - Päihdeleiri** 14.-18.5. Vehkarinteessä yhdessä Haminan srk:n kanssa. Tied. Elina Virmakoski p. 050 542 0940.
 - Päihdeleiri** 28.5.-1.6. Höyterissä. Ilm. haastattelun kautta 30.4. menn. Jukka-Pekka "Jörö" Enroos p. 044 725 9141.
 - Kehitysvammaisten leiri** ke 23.- pe 25.5. Entisen Kotkan ja Langinkosken seurakuntien alueella asuville omatoimisille. Ilm. viim. 20.4. kirkkoherranvirastoon p. 040 196 7505.
 - Kehitysvammaisten leiri** 4.-7.6.

Höyterissä. Kotka-Kymin ja Pyhtään seurakuntien diakoniatyön järjestämä. Leirin hinta on 50 €. Leirille otetaan ensisijaisesti kotona asuvia, täysi-ikäisiä ja suhteellisen omatoimisia leiriläisiä Karhulan ja Pyhtään alueelta. Lisätietoja ja ilm. diakoni Hanna Kokkomäki p. 044 752 9546 huhtikuun lopp. menn.

- Liikuntarajoitteisten retkipäivä** ti 21.8. Ristiniemeen. Invataksikuletus. Retkipäivän hinta 20 €. Ilm. khranvirastoon Päiville pe 3.8. menn. p. 040 196 7505.
- Kehitysvammaisten leiripäivä** ke 22.8. Entisen Kotkan ja Langinkosken seurakuntien alueella asuville. Enemmän apua tarvitseville. Ilm. viim. 20.4. kirkkoherranvirastoon p. 040 196 7505.
- Mielenterveyskuntoutujien leiri** 4.-6.9. Höyterissä. Ilm. viim. 31.7. p. 040 196 7505 (Päivi Ihatsu) tai p. 041 462 6204 (Leila Vanhala).

- Heinäkuun kesälauantaisin klo 9-13 **Yv-kesäkahvila** Karhulan srk-keskuksessa.

LÄHETYS:

- Ti 27.3. klo 17.30 Etelä-Kymenlaakson seurakuntien **Toivoa Naisille-ilta** (aiemmalta nimeltä Hanna-työ) Kotkan srk-keskuksen kahviossa. Klo 17.30 kahvit (vapaaehtoinen maksu), klo 18 ohjelmaa ja rukousta. Tuotolla tuetaan Naiset Toivon lähteellä radio-ohjelmia Intiassa.
- La 7.4. klo 12-17 **Naisten kesken-naisten päivä** Kotkan srk-keskuksessa. Teemana: "Jeesus kylässä". Aluksi ruokarukous ja lähetyslounas (10 € lähetystyön hyväksi, sis. myös päiväkahvit). Päivän mittaan raamattuoopetusta, musiikkia, keskustelua ja yhdessäoloa, ehtoollinen. Mukana mm. Teija Patjas Kansanlähetyksestä, Anne Hovi, Maarit Alhosaari, Jenny Kallberg ja Lauluämpärikuoro. Tule mukaan hetkeksi tai koko päiväksi!
- Su 15.4. ja 20.5. klo 14.30 **Sii-oninvirsiseurat** Karhulan srk-keskuksessa. Kolehti Ulla Tuovisen työlle Herättäjä-yhdistyksen kautta.
- Ti 1.5. klo 9.30-12.30 **Vappukahvio** Kotkan seurakuntakeskuksessa. Munkkeja, simaa, kahvia, voileipiä, kakkuja, keväistä musiikkia ja arpajaiset. Tuotto lähetystyön hyväksi.
- Ti 1.5. perinteinen **Vappulounas** klo 11-13.30 Karhulan srk-keskuksessa.
- Ma 14.5. klo 14 **Lähetyksen lettukestit** Langinkosken kirkon Toivonsalissa, mukana mm. Niko Seppälä Lähetysyhdistys Kylväjästä.
- Ti 22.5. klo 10 - **Kädentaitajien**

retkipäivä. Mukana Media-lähetyksen vieras Augustine Brunya Intiasta.

AIKUISTYÖ:

- Tiistaitupa** tiistaisin klo 10 Karhulan srk-keskuksessa. Asiaa, jumppa ja kahvit. Myös miehet tervetuloa!
- Kaikille avoin **Olohuone** ke 14.3., 21.3., 4.4., 11.4., 18.4., 25.4., 2.5., 9.5., 23.5. ja 30.5. klo 10-13 Karhulan srk-keskuksessa. Tule kahville, juttelemaan ja viihtymään!
- Gospel-lattarit** torstaisin klo 17-18 Kotkan srk-keskuksen voimistelusalissa, Mariankatu 14 F. Hinta 4 €/kerta. Tuotto hyväntekeväisyteen. Matalan kynnyksen hikinä ja hauska, taivaallinen tanssitreeni naisille. Kevään viim. kerta 17.5. Ohjaajana Leena Ronkainen.
- To 22.3., 5.4. ja 19.4. klo 10 **Neulekahvila** Karhulan srk-keskuksessa. Neulekahvilassa voit tehdä omia käsitöitä tai hyväntekeväisyteen diakoniatyön kautta.
- To 22.3. klo 17 **Naisten saunailta** Höyterin leirikeskuksessa. Mukava yhdessäolo, sauna ja iltapala. Kimpakyydein, lähtö klo 16.30 Kotkan srk-keskukselta. Mukana Tuomi Larvi ja Maarit Kinnunen.
- To 22.3. klo 17 **Ehtoollisavustajakoulutus** konfirmoiduille seurakunnan jäsenille Kotkan kirkossa. Koulutuksen käytyäsi voit avustaa ehtoollisella eli jakaa viiniä tai leipää Kotka-Kymin srk:n messuissa. Opetuksen jälkeen osallistumme ehtoollisshetkeen.
- To 5.4. klo 16 **Miestenpiirin saunailta** Höyterin leirikeskuksessa. Lähtö klo 16 Kotkan srk-keskukselta. Ohjelmassa juttutuokioita, laulua, keskustelua ja sauna.
- Ti 10.4. klo 17.30 **Itämeri-ilta** Karhulan srk-keskuksessa. Klo 17.30 lähetykahvit, tilaisuus klo 18.
- Yhessä -ilta** pe 13.4. klo 18 Langinkosken kirkon Toivonsalissa. Taas on aika olla Yhessä! Hyvää musiikkia, hyvää sanaa ja hyvää seuraa! Tervetuloa mukaan!
- Hiljaisuuden rettriitti** pe 20.- su 22.4. Höyterin leirikeskuksessa. Suunnattu ensikertalaisille, eli Sinulle, joka aina olet halunnut kokeilla rettriittiin osallistumista. Myös muut voivat ilmoittautua varasijoille ja päästä mukaan, jos paikkoja jää. Aloitus pe klo 18, päättyy su klo 14. Hinta 50 €. Lisätied. Tuomi Larvi, p. 044 762 9488. Ilm. 3.4. menn. Päivi Ihatsulle p. 040 196 7505 tai paivi.ihatsu@evl.fi
- La 21.- su 22.4. **"Pieni suuri Raamattukurssi"** yhteistyössä Kotka-Kymin seurakunta ja SLEY. Lauan-

taina Langinkosken kirkolla, sunnuntaina Luther-salilla. Tark. tied. myöh. seurakunnan ilmoituksissa.

- Pe 27.- su 29.4. **Venäjänkielinen rippikoulu** Karhulan srk-keskuksessa. Tied. ja ilm. Arvo Soittu, p. 041 580 9291.
- La 28.4. klo 12-16 **Äidit ja tyttäret - naisten iltapäivä ja keskustelutilaisuus** Langinkosken kirkon Toivonsalissa. Aiheena: "Minä en ole kuin äitini, vai olenko sittenkin?" Aloitus klo 12 kahvilla. Ohjelma klo 12.30 alk. Mukana taide- ja tunneterapeutti Marjaliisa Kosken-salo ja pastori Tuomi Larvi. Maarit Alhosaari laulu.
- Ke 9.5. klo 17 **Naisten saunailta** Höyterin leirikeskuksessa. Mukavaa yhdessäoloa, sauna ja iltapala. Kimpakyydein, lähtö klo 16.30 Kotkan srk-keskukselta. Mukana Tuomi Larvi ja Elisa Järvimäki.
- Kotka-Kymin srk:n kesämatka** ti 15. - ke 16.5. **Kohteena ystäysseurakunta Käsmu ja Rakvere.** Tapaamme kirkkoherra Urmas Kariletin. Ti 15.5. Bussi Haminan linja-autoas. klo 7- Karhulan linja-autoas. klo 7.15 - Kotka klo 7.25 - Helsinki - Tallinna klo 10.30 - 12.30 Tallink Megastar. Laivalla varattu delight -aamiainen. Tallinnassa ajamme suoraan Käsmuun. Omakustanteinen ruokailu jossakin sovituspaikassa. Illansuussa jatkamme Rakvereen. Ilta vapaa. Majoittuminen Wesenberg -hotellissa. Ke 16.5. Aamiainen hotellissa- klo 9.30 Opastus Rakveressa ja Rakveren linnassa, Rakveren kirkko. Paluumatka Tallinnaan. Tallinna - Helsinki klo 17- 19.30 Viking XPRS. Matkan hinta 199 €/henkilö, lisämaksusta 1 h huone 22 €/henkilö. Rakveren linnan viinikellari ja viininmaistajaiset 4 €/hlö, paluumatkan buffet 26 €/hlö ruokajumukseen. Jokainen huolehtii henk.koht. matkavakuutuksesta. Muista ottaa kuvallinen henkilötodistus tai passi mukaan! Ilmoittautumiset matkalle ja mahd. buffettiin 10.4. menn. Päivi Ihatsu, p. 040 196 7505 tai e-mail: paivi.ihatsu@evl.fi Eine Hanninen, p. 050 431 3386 tai e-mail: eine.hanninen@kymp.net Vastuullinen matkanjärjestäjä Matkapojat Oy.
- To 17.5. klo 16 **Miestenpiirin saunailta** Höyterin leirikeskuksessa. Lähtö klo 16 Kotkan srk-keskukselta. Ohjelmassa juttutuokioita, laulua, keskustelua ja sauna.
- La 7.7. **Retki Ryttylään Kansanlähetykspäiville**, missä omaa ohjelmaa isoille ja pienille. Matkan hinta n. 30-40 €. Lisätietoja Kari Ihatsu p. 044 725 9039.
- Ti 10.7. **Veneretki Loviisan Svart-holmaan.** Lähtö klo 8.30 Saponkasta. Paluulähtö Svart-holmasta 13.30. Saponkassa olemme n. klo 16.30. Risteilyn hinta 25 € aikuiset

ja 15 € lapset (alle 15 v.). Perhelippu 65 €. Hintaan sisältyy mehut ja makkarat. Aluksella ja saareissa ravintolapalvelut. Mahd. ennakko varauksella ruokailu aluksella (lohisoppa) ja päiväkahvit (kahvi/tee/mehu ja makea kahvileipä) yht. 21 €/hlö (alle 12 v. lapset 13 €). Svartholman linnoitussaaressa on paljon mielenkiintoista nähtävää sen historiasta, rakennusvaiheista ja elämästä Ruotsin ja Venäjän vallan aikana. Uintimahdollisuus. Lisätietoja Jukka Hänninen p. 041 462 6221 ja Elisa Järvimäki p. 041 540 3011. Ilm. myöhemmin.

• **Hiljaisuuden retiitti** pe 24.-su 26.8. Höyterin leirikeskuksesta. Kaikille avoin. Hinta 55 €. Alkaa pe klo 18, mahdollisuus olla maamuun asti. Lisätied. Anne Hovi, p. 044 725 9291 ja Maarit Alho-saari, p. 050 526 2499. Ilm. Päivi Ihatsulle, p. 040 196 7505 tai päivi.ihatsu@evl.fi

- **Ruotsinkielistä toimintaa:**
- Sö 29.4. kl 13 **Mässä** i Kymi kyrka.
- To 10.5. **Utfärd till Elimä**. Besök i Elimä kyrka och i Mustila Arboretum (inträde 8 €/6 €) Start kl. 10 från Kotka busstation, kl 10.15 Karhula, vid behov även andra hållplatser. Avfärd kl 15. Anmälan till Liisa Toikka, gsm: 045 673 1949.
- 30.9. kl 13 **Mikaclidagens mässä** i Kymi kyrka.

NUORET:

- maanantaisin klo 18-20 **Nuorten varikko Aittakorven srk-talolla**, Luhtipolku 3. Tule vaihtamaan kuulumisia ja olemaan yhdessä.
- tiistaisin klo 14-17 **Nuorten varikko Arkussa**, Mariankatu 14. Tule vaihtamaan kuulumisia ja olemaan yhdessä.
- tiistaisin klo 17-20 **Nuortenilta Arkussa**, Mariankatu 14. Yhdessäoloa (ohjelmaisuus klo 18-19).
- keskiviikkoisin klo 17-19 **Nuorten avoimet ovet Tavastilan entisellä kirjastolla**, Tavastilantie 227. Tule vaihtamaan kuulumisia ja olemaan yhdessä.
- keskiviikkoisin klo 18-20 **Nuorten bändikerho Boksen bändihuoneessa**, Karhulantie 31.
- torstaisin klo 14-17 **Nuorten varikko Boksilla**, Karhulantie 31. Tule vaihtamaan kuulumisia ja olemaan yhdessä.
- torstaisin klo 17-20 **Nuortenilta Boksilla**, Karhulantie 31. Yhdessäoloa (ohjelmaisuus klo 18-19).
- torstaisin klo 19-21 **Nuorten peli-ilta Kotkan srk-keskuksen voimistelusalissa**, Mariankatu 14). Yhdessä liikkumisen iloa pilke silmäkulmassa.
Nuorten varikoiden, nuorteniltojen, nuorten avoimien ovien, nuorten bändikerhon ja nuorten peli-illan

kevään viimeiset kokoontumiskerrat ovat viikolla 19.

- Ke 4.4. klo 17.30-20 **Nuorten leffailta** Arkussa, Mariankatu 14.
- Su 22.4. klo 18 **Nuortenmessu** Kymin kirkossa.
- Ke 2.5.20 klo 17.30-20 **Nuorten leffailta** Boksilla, Karhulantie 31.
- To 17.5. klo 17-20 **Nuorten kevätjuhla** nuorentila Boksilla. "Jo joutui armas aika ja suvi suloinen." Yhdessäoloa ja pientä purtavaa. Ohjelma klo 18-19.
- **Kesän 2018 toimintaa nuorille.** Tiedot kesän toiminnasta ilmoitetaan myöhemmin srk:n nettisivuilla www.kotka-kymniseurakunta.fi/7716.

TYTÖT JA POJAT (7-14 -vuotiaat):

- torstaisin klo 14-16 **Arku open 4.-7.-luokkalaisille** Arkussa, Mariankatu 14. Tule vaihtamaan kuulumisia ja olemaan yhdessä. (Kevään viimeinen kerta viikolla 19.)
- **Kesän 2018 leirit 1.-8.-luokkalaisille.** Tiedot leiritarjonnasta ilmoitetaan huhti-toukokuun vaihteessa koulujen kautta koteihin jaettavassa esitteessä sekä srk:n nettisivuilta www.kotka-kymniseurakunta.fi/7722.
- **Rovastikunnallinen telttaleiri kouluikäisten perheille** 25.-27.5.2018. Kouluikäisille (7-14v) ja heidän vanhemmilleen tai isovanhemmille telttaleiri Haminan seurakunnan kurssikeskuksen Vehkarinteen kuppessa. Luvassa on jänniä hetkiä teltaillen joko perheen kanssa omissa teltoissa tai puolijoukkueteltassa isommalla porukalla. Mukaan mahtuu 5-7 perhettä Kotka-Kymin srk:n alueelta. Ilmoittautua voit sähköpostilla Marko Lammiselle. Laita ilmoittautumisviestiin leirille tulijoiden perustiedot. Laitamme kaikille postia myöhemmin. Leirin järjestelyistä vastaa Haminan ja Kotka-Kymin seurakunnat. Leirin hinta on 10€ / osallistuja (sis. majoituksen, ruokailut, ohjelman) Lisätietoja leiristä: Marko Lammisen 044 7259036, marko.lammisen@evl.fi
- **"Hakuna matata - ei huolta" -leiri 6-12-vuotiaille yhdessä aikuisen kanssa** 19.-20.5. Ristiniehemessä. Lapsen kanssa leirille osallistuva aikuinen voi olla huoltaja, kummi tai muu läheinen. Leirin hinta on 10 €/hlö ja leirille on yhteiskuljetus. Ilmoittautuminen 2.-29.4. os. www.kotka-kymniseurakunta.fi/8302. Ollaan yhdessä, tehdään yhdessä, rentoudutaan yhdessä! Lisätietoja: Reeta Lanki, p. 044 752 9501, reeta.lanki@evl.fi
Jonna Anttila, p. 044 725 9138, jonna.anttila@evl.fi

LAPSET JA PERHEET:

- La 5.5. klo 14 **Kastepäivä** Langinkosken kirkossa. Ilm. 25.4. menn. Anne Läheniemelle, p. 044 752 9499 tai anne.laheniemi@evl.fi
- To 31.5. klo 17.30 **Lasten kevät-kirkko** Kymin kirkossa. Päivä- ja perhekerholaiset. Kirkkomuskari-laiset esiintyvät.
- **Kesäkerhot 1. ja 2. luokan oppilaille:** Koululaisten kesäkerho tarjoaa turvallisen paikan pienelle koululaiselle päivän ajaksi, kun vanhemmat ovat töissä. Kerhoja pitävät koulutetut lastenohjaajat, tarjoten monenlaista toimintaa kerhopäivän aikana. Kerhossa tarjotaan myös lounas sekä välipala.

Kesäkerhot toimivat klo 7-16.30 seuraavissa toimipisteissä:

- **Ristinkallion päiväkerhotiloissa** 4.6.-29.6., Pahlakatu 4
- **Ruonalan ent. kirkolla** 4.-21.6., Mäkeläntie 2
- **Mussalon srk-kodilla** 4.-29.6., Ruukkimaanpolku 1. Kerhojen ruokamaksu on 7 €/päivä sis. lounaan ja välipalan. Kesäkerholaiset saavat tiedon kerhopaikastaan sähköpostilla tai tekstiviestillä toukokuun puoleen väliin menn. Tiedon saa myös seurakunnan iltpäiväkerhoista ja Anne Silomaaalta. Ilmoittaututhan ennen 17.4., näin varmistat lapsellesi kerhopaikan. Tämän jälkeen ryhmiin mahtuu vain, jos on tilaa ja kerhoryhmä on perustettu. **Huom!:** Kesäkerhojen vanhempaininfo on 24.5. klo 17.30 omassa kerhopisteessä. Tilaisuudessa allekirjoitetaan hoitosopimus sekä kerrotaan kerhon toiminnasta ja muista käytännön asioista. Ilmoittautuminen osoitteessa: <https://www.kotka-kymniseurakunta.fi/5550-kesakerho-1.-ja-2.-luokan-oppilaille> → ilmoittautuminen

- **Päivä- ja leikkikerhoihin ilmoittautuminen kaudelle 2018-2019:** Päiväkerhot kokoontuvat 2-3 krt/vko 2,5 tunniksi kerrallaan tarjoten lapsille monipuolista toimintaa. Kerhoihin otetaan v. 2014 syntyneitä ja sitä vanhempia lapsia. Leikkikerhot kokoontuvat 1 krt/vko 2 h kerrallaan. Leikkiker-

hoihin voivat ilmoittautua vuonna 2015 syntyneet. Kerhot ovat maksuttomia. Useissa toimipisteissä leikkikerholaiset osallistuvat päiväkerhoon yhtenä päivänä viikossa yhdessä päiväkerholaisten kanssa. Viimeinen ilm.päivä on 15.4. Kerhot perustetaan vain, jos ilmoittautumisia on tullut tarpeeksi viim. ilm.päivään mennessä. Ilmoittautuminen nettikaavakkeella osoitteessa: <https://www.kotka-kymniseurakunta.fi/5549-leikki-ja-paivakerhon-ilmoittautuminen>

Kerhopaikat:

- **Aittakorven srk-talo**, Luhtipolku 3
- **Helilän srk-talo**, Suntionkatu 18, Kymin kirkon vieressä
- **Jäppilä**, Jäppilän koululla
- **Koivulan koulu**, Koivulantie 5
- **Kotkan srk-keskus**, Mariankatu 14 F
- **Laajakoski**, HUOM! uusi kerhotila Laajakosken kappelissa, Laajakoskentie 221
- **Langinkosken kirkko**, Langinkoskentie 1, musiikkipainotteinen päiväkerho
- **Langinkosken kirkko**, Langinkoskentie 1, luonto- ja liikuntapainotteinen päiväkerho
- **Mussalon srk-koti**, Ruukkimaanpolku 1
- **Ristinkallio**, Pahlakatu 4, kerhuhuone
- **Ruonala**, Mäkeläntie 2
- **Sunilan srk-talo**, Valliniemenkatu 20
- **Tavastila**, Tavastilantie 225 (entinen kirjasto)

MUUT:

- Keskiviikkoisin klo 17 **Meijän keittiö** Langinkosken kirkon kirkkotuvalla. Meijän keittiö on yhteisöllinen ruokailu, johon kaikki ovat tervetulleita. Ruoan hinta 3 €/hlö, lapset alle 15 v. aikuisen seurassa ilmaiseksi.
- **Arkiruokailut**
- ma klo 12-13 Kotkan srk-keskuksessa, Mariankatu 14
- ti klo 12-13 Karhulan srk-keskuksessa, Karhulantie 33
- to klo 12-13 Aittakorven srk-talolla, Luhtipolku 3.
Arkiruokailu on kotiruokailu, minkä hinta vähävaraisille ja työttömille on 1,50 €, muille ruokailijoille hinta on 5 €. Ruokailut jatkuvat viikoittain.

Kirkko pukeutuu mustaan

Kuva Erkko Vuorensola

Pitkäperjantain liturginen väri on musta. Se on kuolemansurun väri.

Kynttilät sammuvat. Urut vaikenivat. Altteri tyhjenetään esineistä ja verhotaan mustaan. Pitkäperjantai on ainoa pyhäpäivä, jonka liturginen väri on musta.

Pääsiäinen on ilon ja valon ja ylösnousemuksen juhla. Pääsiäisjuhlan värejä ovatkin valkoinen, hopea ja kulta. Mutta pitkäperjantain väri on musta. Se on kuolemansurun väri.

Kirkossa käytettävien tekstiilien värit ovat tarkkaan harkittuja, väritkin julistavat kirkon sanomaa. Liturgiset värit näkyvät kirkon eri tekstiileissä alttarilla, saarnatuolissa ja papin vaatetuksessa. Värit vaihtuvat pyhäpäivän mukaan.

Vihreää on monta viikkoa, mustaa vain se yksi päivä vuodessa. Seurakuntalaisista näkee, että se huomataan. Musta on erilainen. Pysäyttävä, Kotka-Kymin seurakunnan kirkkohera **Anna-Tiina Järvinen** pohtii.

Kiirastorstaina kirkossa on vielä violetin vä-

rin aika. Violetilla, sinipunaisella tai tumman-sinisellä ilmenetään odotusta, valmistautumista ja katumusta, kyseessä on paastonaikojen tumma väri.

– Kiirastorstai on suosituimpia kirkkopäiviä. Meillä on silloin iltamessu kaikissa kolmessa kirkossa: Langinkoskella, Kymissä ja Kotkassa, Järvinen kertoo.

Kiirastorstaina iloitaan vielä yhteisestä ehtoollisesta, mutta iltamessun loppuksi saapuu hiljaisuus. On hetki, kun urut hiljenevät. Kynttilät sammutetaan. Altteri riisutaan kankaista ja esineistä. Altteri puetaan mustaan.

– Kotkan kirkossa perinteisiin kuuluu, että kirkkoon kannetaan kookas puinen risti ja se jätetään nojaamaan alttarikaidetta vasten, Järvinen kertoo.

– Viimeinen virsi lauletaan ilman säestystä.

Pitkäperjantaina kirkossa on sanajumalanpalvelus. Silloin on Jeesuksen ristiinnaulitsemisen ja kuoleman muistopäivä. Mustaksi verhoillulla alttarilla on viisi punaista ruusua. Ne kuvastavat Kristuksen viittä haavaa. Punainen on Pyhän Hengen, tulen, veren ja todistuksen väri.

Pitkäperjantain kuolemansurun väri vaihtuu valkoiseksi lauantain ja sunnuntain välisenä yönä. Pääsiäispäivien jumalanpalveluksissa seurakuntaa odottaa ilosanoma, jota kertovat myös värit valkoinen, kulta ja hopea.

Ja kun tarkkaan katsotaan, on pitkäperjantain mustassa värissäkin toivona mukana kultaisia tai hopeisia lankoja.

Stiina Kiiveri

Lähteet:

www.evl.fi, Palvelkaa Herraa iloiten, Jumalanpalveluksen opas, Kirkkohallitus 2000, Carl Henrik Martling, Puhuva hiljaisuus liturgisessa symboliikassa, 1989.